

UNIEK STERFHUIS OVERLEEFT MET KARIGE MIDDELEN

HOSPICE VOLGEND SLACHTOFFER HERVORMINGEN?

ZOP, 18 augustus 1994

Het Chinese ministerie van Volksgezondheid maakte onlangs bekend dat er over 35 jaar 312 miljoen ouderen zijn in de Volksrepubliek. Maar de staat slaagt er nu al niet meer in om een goede opvang te regelen. De eerste slachtoffers: ouderen zonder familie die constante medische aandacht nodig hebben.

(Door Jan van der Made)

BEIJING (ZOP) Een vage geur van urine omgeeft de drie stokoude vrouwen op het slaapzaaltje. Eén ligt aan een infuus, een ander heeft twee rubberen zuurstofslangen in haar neusgaten. Ze zijn dragen luiers en zijn half bedekt met een dunne deken. "Het zijn planten", zegt Li Wei, de directeur van het Songtang Tehuis voor Stervensbegeleiding. "Ze zijn niet meer bij bewustzijn en hebben 24 uur per dag aandacht nodig". Het vierde bed in het zaaltje is van de zuster. Een eigen kamertje heeft ze niet. Dag en nacht is ze in de weer met het verschonen, keren en voeden van de drie vrouwen.

Het tehuis in West-Beijing gaat schuil in een permanente stofmist veroorzaakt door vrachtwagens die over de Wukesonglaan denderen en is alleen voorzien van de meest noodzakelijke uitrusting. Er is wel een klein operatiekamertje, maar voor grote ingrepen moet men naar het centrum van de stad. De meeste kamers hebben geen airconditioning, alleen een elektrische fan zorgt voor enige verlichting van de zomerhitte. Veel zusters dragen geen uniform maar gewone kleren. De enige telefoon van het tehuis is constant in gesprek.

Patienten (de oudste is 105 jaar oud) betalen 1000 Yuan (ongeveer 250 gulden) per maand. "We draaien dit verpleeghuis tegen kosten die achttien keer zo laag liggen als in de VS", aldus Li Wei. Toch is maar de helft van de zestig bedden bezet omdat het tehuis te duur is: een gemiddeld staatspensioen ligt rond de 70 gulden. Traditioneel woonden Chinese ouderen, behoeftig of niet, bij hun kinderen. Kinderen moeten hun ouders eren, stelde Confucius 2500 jaar geleden en dit idee werd een vast onderdeel van de morele bagage.

KINDERLIJKE PIËTEIT

Maar in modern China is er weinig over van Confucius' kernconcept van *xiao*, 'kinderlijke piëit'. Veel kinderen zien het verzorgen van hun ouders thuis als een zware last: de behuizing in de steden is te krap, inwoners van Beijing wonen op gemiddeld vier-en-een-halve vierkante meter. Bovendien zien velen zich door de stijgende kosten van het levensonderhoud genoodzaakt om er een tweede baan bij te nemen en dat verhoogt de huiselijke spanning ook nog eens.

Verzorging van de ouderen werd sinds 1949 bovendien meer en meer gezien als een taak van de staat: "Na de Communistische machtsovername werden traditionele waarden verruild met socialistische", aldus Yuan Fang, een socioloog die een aantal studies schreef over China's ouderen. "De staat zette zich in voor ouderenopvang, medische voorzieningen en recreatie, opvang door buurtcomite's en bejaardentehuizen."

De werkeenheden kregen de taak om een pensioen uit te keren variërend van 70 tot zelfs 100% van het laatst genoten salaris en ook medicijnen en ziektekosten voor acute opnamen worden vergoed. Maar door de geweldige groei van het aantal ouderen is de druk op de staatskas enorm geworden. Xiong Bijun, president van het Instituut voor Ouderdomskundige Studies voorspelt dat de staat over 35 jaar 10 miljard gulden per jaar moet uitgeven aan pensioenvoorzieningen alleen, medische opvang en verzorging in tehuizen niet inbegrepen. "Het is ondenkbaar dat daarvoor geld zal zijn", aldus Li

Wei, de directeur van het Songtang tehuis, "nu al hebben gewone bejaardenhuizen en opvangcentra voor ouderen enorme financiële problemen. Uitbreiding van het aantal verzorgingshuizen is helemaal uitgesloten".

BLOTE VOETENDOKTER

Het Songangtehuis voor stervensbegeleiding is het resultaat van een persoonlijke ervaring van Li Wei die noch Confucianistisch was, noch socialistisch: tijdens de Culturele Revolutie werd hij naar het platteland van Binnen-Mongolië gestuurd als "blote-voetendokter" (een scholier of student met een primitieve EHBO-kennis). Hij moest een leraar verzorgen die als "rechts element" was veroordeeld en die kanker had.

Li Wei, als kleinzoon van een feodale warlord (lokale potentaat met een eigen priveleger, rijk geworden door woekerbelastingen) ook tot "rechtse" bestempeld, was getuige van de dood van de leraar, die vanwege zijn politieke stigma door niemand anders benaderd werd. Li: "Hij vond het feit dat hij als "rechtse" te boek stond erger dan de wetenschap dat op het punt stond te sterven.

"Ik heb toen in een opwelling gezegd dat ik met het Partijcomité had gepraat en dat ze hem zouden rehabiliteren. Ik weet niet of hij me geloofde, maar ik zag hem ontspannen. Een paar minuten later was hij dood". Het idee voor een tehuis waar mensen waardig konden sterven was geboren.

HOUTFABRIEK

Na de Culturele Revolutie keede Li terug naar Beijing en ontdekte tot zijn stomme verbazing dat de antiekverzameling van zijn grootvader niet was vernietigd door Mao Zedong's Rode Gardisten. Verkoop leverde hem bijna 250.000 gulden op. Li huurde een leegstaande houtfabriek, liet hem renoveren en vestigde er het Songtang tehuis.

Maar nu is het geld op en ondanks herhaalde aanvragen kwam er nooit financiële steun van het officiële en hyperburocratische Fonds voor Ouderen. Li Wei: "Omdat het een privé-initiatief was weigeren ze het te erkennen en dus ook om ons financieel te steunen". Het Songtang tehuis, op dit moment nog steeds het enige tehuis in China met een 24-uurs stervensbegeleiding, draait op het geld van de patienten en schamele donaties.

"Er zijn veel mensen die ons maandelijks tien, vijftien gulden sturen, een tiende van hun salaris. Dat zijn vaak mensen zonder familie die hopen dat, mocht dat te zijner tijd nodig zijn, wij ze hier opnemen. Maar beloven kunnen we dat niet. Het beste zou zijn als er een landelijke sociale voorziening komt waar iedereen voor in aanmerking komt. Niet alleen voor dingen als stervensbegeleiding en ziekenhuiskosten, maar ook voor pensioenen. Want op dit moment weten we niet hoe we voor de ouderen van de 21 eeuw moeten betalen".